

Ислом КАРИМОВ

**ҲАЁТ СИНОВЛАРИДА
ТОБЛАНГАН ҚАШҚАДАРЁ ЭЛИ
ҲАР ҚАНДАЙ ЮКСАК МАРРАНИ
ЭГАЛЛАШГА ҚОДИР**

ТОШКЕНТ – «ЎЗБЕКИСТОН» – 2016

УЎК 323.(575.1)
КБК 66.3(5Ў)
К 25

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жойларда ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг бориши, амалга оширилаётган бунёдкорлик ва ободонлаштириш ишлари билан яқиндан танишиш мақсадида 2016 йил 30 июнь – 1 июль кунлари Қашқадарё вилоятида бўлди. Ушбу китобдан ана шу сафар давомида давлатимиз раҳбари томонидан билдирилган фикр-мулоҳазалар ўрин олган бўлиб, улар нафақат мазкур вилоят, балки бутун мамлакатимизнинг бугунги ва эртанги тараққиёти учун ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Давлатимиз раҳбари Қашқадарё вилоятига сафарини 2016 йил 30 июнь куни Қарши шаҳридаги тубдан реконструкция қилинган темир йўл вокзали биноси билан танишишдан бошлади. Ислоҳ Каримов, шунингдек, вилоят марказидаги замонавий «Насаф» футбол стадионини ҳам бориб кўрди. Шаҳар ўртасидан оқиб ўтадиган Қашқадарё соҳилида амалга оширилган катта ҳажмдаги қурилиш, ободончилик ва кўкаламзорлаштириш ишларини кўздан кечирди.

Президентимиз Қашқадарёга сафарининг иккинчи куни Қарши туманидаги «Шукрона» фермер хўжалиги даласига ташриф буюрди ва бу ерда вилоят фаоллари, хотин-қизлар ва ёшлар вакиллари билан самимий суҳбатлашди.

– Авваламбор, сизлар билан кўришиб турганимдан хурсанд эканимни, сизларни соғинганимни билдириб, барчангизга сихат-саломатлик, бахту саодат тилайман. Сизларнинг руҳингиз тетиклиги, кўзларингизнинг ёниб тургани Қашқадарё аҳлининг баланд кайфиятидан, қашқадарёча қилиб айтганда, димоғи чоғлигидан далолат беради. Табиийки, сизлардаги бундай кайфият менга ҳам янги куч-қувват, ғайрат-шижоат ва ишонч бағишлайди.

Бир пайтлар, яъни мустакилликимиз арафасида Қашқадарёнинг бошига оғир мусибат тушганида, шу заминда яшаётган мард ва олижаноб инсонларнинг қийин ва мураккаб синовлардан ўтишига тўғри келган даврда мен сизлар билан бирга шу табаррук тупрокнинг сув ва нонини баҳам кўриб яшаганимни, Қашқадарё мени худдики ўз фарзандидек бағрига олганини ҳеч қачон эсимдан чиқармайман. Собиқ марказдан юборилган «десантчи»лар бизларни менсимасдан, ўзига тенг кўрмасдан, зўравонлик билан бизнинг устимизда қандайдир эксперимент – тажриба ўтказишга уринганида, Қашқадарё аҳли билан биргаликда қандай азоб тортганимиз, қийинчиликларга қандай чидаганимиз ҳам асло хаёлимдан кўтарилмайди.

Бугунги кунда ортда қолган, тарихга айланган ўша ўта қалтир пайтларда Қашқадарё эли ҳар қандай машаққатларни сабр-бардон билан енгиб ўтишга қодир эканига ўзим бевосита гувоҳ бўлганман. Бу элнинг олижаноб инсоний хусусиятлари, юксак фазилатлари ҳеч қачон, ҳеч бир шароитда ўзгармаслиги, бу инсонлар донмо ўзлигига содиқ бўлиб яшашига ишонч ҳосил қилганман.

Ўша суронли ва таҳликали йилларда айниқса Қашқадарё аёлларининг чидамлилиги, матонат ва жасоратини кўриб, уларга қўйил қолганман. Ҳар қандай қийинчиликлар олдида ҳам бўш келмаган бу аёллар, айримлар ўйлагандек, ожиза эмас, аксинча, ўзининг қатъий характери, тўғри йўлдан қайтмаслиги, умр йўлдоши, оиласига

вафо ва садоқати билан жуда катта зулм ва адолатсизликни енгиб ўтган эди. Юзлари офтобда қорайиб кетган, қўллари меҳнатда қадоқ бўлган бу аёлларнинг қалби, юраги шунчалар гўзал, шунчалар беғубор эканини кўриб, дунёда ҳақиқатан ҳам ўзбек аёлига тенг келадиган аёл йўқ, деган фикрга яна ва яна бир бор ишонч ҳосил қилганман. Лйнан ана шундай аёлларнинг иродаси, меҳр ва муҳаббати билан Қашқадарё заминида минг-минглаб рўзгорлар бузилмасдан, ўртадаги муқаддас ишончга путур етмасдан, қанча-қанча оилалар сақлаб қолинди.

Мен аёлларимизни оила кўрғонининг таянчи ва суянчи, файзу фариштаси деб таърифлаганимда қашқадарёлик ана шундай мунис ва меҳрибон, ҳаёт синовларида тобланган она-сингилларимиз кўз олдимда туради.

Оталари, ака-укалари, турмуш ўртоқлари «нахта иши» деган ноҳақ айблар билан қамоқхоналарга ташланган, бу матонатли аёллар оилада бош бўлди. Рўзгорнинг бутун қийинчиликларини ўз зиммасига олди, турмушнинг оғир, ҳар қандай мард эркакни ҳам ҳолдан тойдирадиган аравасини уларнинг ёлғиз ўзлари тортганига тўғри келди. Баъзилар учун занфа бўлиб кўринадиган аёл зоти ўзида шунча қудрат тошиб, совет империясининг бутун қатағон машинасига ўз овози, ўз кучи ва ўз талаби билан қарши чиққани одамни ҳайратга солади.

Ҳозирги кунда ҳам юртимизнинг қайси шаҳар ёки қишлоғида одамлар билан учрашиб, суҳбат

қурганда, мен Қашқадарё аёлларининг мана шундай фазилатларини доимо мисол қилиб кўрсатаман.

Нима учун? Чунки, уларнинг қандай оғир ва машаққатли кунларни бошдан кечирганини ўз кўзим билан кўрганман. Уч-тўрт йил давомида уларнинг барча ташвиш-азобларига, дарду ҳасратларига шерик бўлганман.

Ўша даврда, қанчалик машаққатли бўлмасин, барибир бу ер, бу тупроқ ўзимизники, вақт-соати келса, унга албатта ўзимиз эга бўламиз, деб, умид билан ёруғ кунларни кутиб яшаганимизни ҳам яхши эслайман.

Кўпчиликнинг юрагига кўрқув уруғини сочган, ваҳимали у кунларда яшаш оғир эди, ҳар қадамда муҳтожлик, стишмовчиликка дуч келардик, лекин бир-биримизга нисбатан ҳурмат-эҳтиром, бир-биримизнинг қадримизга етиш туйғуси ҳаётимизда кучли эди. Бу ҳақда гапирар эканмиз, одамнинг қандай одамлиги оғир синов дамларида билинади, деган ҳаётий ҳақиқат нақадар тўғри эканига амин бўламиз.

Силлиқ ҳаёт кечирадиган, баланднарвоз гаплар билан яшайдиган, ёмонликни, хиёнат ва сотқинликни кўрмаган одамларнинг кўп нарсани фикридан, ҳаёлидан ўтказишга, ҳолис ва ҳаққоний хулосалар чиқаришга қурби етмайди.

Ўша пайтлари мен кўпинча вилоят далаларини бир ўзим айланиб юрардим. Менга милиция ходими ҳам, амалдорлар ҳам ҳамроҳлик қилмасди. Далага яқин уйлардан бирига эгалари кутмаган пайтда кириб, «Ассалому алайкум, мен янги

обком секретариман, «обком боваман», деб ўзимни таништирар эдим. Мезбонлар очик юз билан кутиб олишар, мошхўрда бўладими, угра бўладими, топганини дастурхонга қўйишар эди. Шу овқатларнинг мазаси ҳалигача оғзимда қолган. Қашқадарёликларнинг оши ҳам бошқача бўлади. Чорпояда чордана куриб ўтириб, сизларнинг шевангизда айтганда, кўп гурунг қилардик, мен кўпроқ эшитар эдим.

Мухтасар айтганда, кўнгли пок, одамнинг қадрини биладиган, дўст учун жонини беришга тайёр бўлган Қашқадарё аҳли билан ягона бир оиладек бўлиб яшаган йилларимизни мен ҳаётимнинг энг мазмунли, файзли дамлари деб биламан. Буни ўзим учун катта бахт, катта шараф, деб ҳисоблайман ва ўйлайманки, бундай тақдир ҳаммага ҳам насиб этмайди.

Мен 1986 йилнинг охирида тасодифан, ҳеч кутилмаганда, Қашқадарё вилоятига раҳбар этиб тайинланганимда, қандай аҳволга тушиб қолганимни ёлғиз ўзим биламан. Чунки мен бунгача ҳеч қачон партия ташкилотларида ишламаган, уларнинг иш услуби ва тажрибасини ҳам кўрмаганман. Мен йнгирма йил давомида Давлат план комитетида, кейин молния вазири сифатида ишладим. Ундап олдин анча вақт Тошкент авиация заводида меҳнат қилдим.

Лекин шуларнинг ҳаммасидан ҳам Қашқадарёда ишлаган йилларим мен учун алоҳида қадрлидир. Нега деганда, Қашқадарёда мен олган ҳаёт

сабоқларини – буни катта бир ҳаёт мактаби деса ҳам бўлади – ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди.

Агарки ҳаётимни икки паллага бўладиган бўлсам, Қашқадарёгача бўлган давр алоҳида, Қашқадарёда ўтказган йилларимнинг ўзи алоҳида бир даврни ташкил этади, десам, айна ҳақиқатни айтган бўламан.

Такрор айтаман, Қашқадарёда дастлабки кунларда менга жуда оғир бўлган. Сабаби – ҳали тажрибам старли эмас, бу жойнинг шароитини яхши билмас, ҳеч кимни танимас эдим. У вақтларда коммунистик партиянинг, Марказнинг айтгани – айтган, дегани – деган эди. Гоҳи-гоҳида ёшлардан собиқ тузум даврида, истибдод йилларида зуғум билан ҳукм юритган каттаконлар ҳақида сўраб қоламан. Жуда кўп жойларда «Биз уларни билмаймиз», деб жавоб беришди. Мен бундан хурсанд бўламан ва билмаганингиз – бу сизнинг бахтингиз, деб айтаман.

Айни вақтда, бошқа бир томондан қараганда, у даврни ҳам билиш керак. Яъни, сохта ва ёлғон сиёсат асосига қурилган совет давлатининг барча кирдикорларини ёшларимиз билиши, мустақиллик билан мустабид тузум даврини қиёслаши ва ҳолисона хулосалар чиқара олиши лозим.

Шу фурсатдан фойдаланиб, яна бир бор айтмоқчиман: мен советлар давридаги ҳаётни ич-ичидан кўриб-билганман. Шу муносабат билан тарих ҳақида, кечаги кунимиз ҳақида илғари айтган гапларимни яна такрорлашни ўринли

деб биламан. Тарихни билмаган ва ундан сабоқ чиқармаган одам келажак ҳаётни қуришда албатта хатога йўл қўяди.

Агарки одам, айниқса, раҳбар шахс тарихни яхши билса, бир вақтлар йўл қўйилган хатоларни такрорламайди. Тарихни яхши билмаса, тарих мактабини ўрганмаса, инсон мутлақо нотўғри йўлга қараб кетиши мумкин. Тарихнинг нозик томонлари бор, шуни ҳис қилган одамгина ҳаётда нотўғри қадам ташламайди. Етти ўлчаб бир кесади. Тарих бизни айнан шунга ўргатади.

Албатта, тарихда кечган воқеаларнинг ибратли томонларини ўрганиш, шу билан бирга, уларнинг салбий жиҳатларини ҳам яхши билиш керак. Энг муҳими, тарихни билган, ўрганган одам, ким бўлишидан қатъи назар, кўн нарсадан хабардор бўлади. У давлат ва жамият қурилишини бўладими, иқтисодиёт ёки ижтимоий ҳаёт бўладими, уларни қандай ташкил қилиш кераклигини ҳар томонлама ва чуқур билади.

XIX аср бошларида, Франция императори Наполеон даврида «Келдим, кўрдим, енгдим», деган ибора бўлган. Мағзига, неғизига етиб борадиган бўлсангиз, булар ҳаммаси юзаки, ҳаётдан узоқ гаплар экани аён бўлади.

Ҳақиқий ҳаётни билмаган, дунёга шунчаки келиб, шунчаки кўриб кетадиган одам ҳеч қачон муваффақиятга эриша олмайди. Нега деганда, ҳаёт шундай мураккабки, бугун сени кўкка кўтарса, эртага ерга уршин ҳам ҳеч гап эмас.

Мен қачонки ёш авлодимизга мурожаат қилар эканман, айнаи шундай фикрлар хаёлимдан ўтади. Ёшлар ҳақида гапирганда, айниқса, ўз кучи, ўз фикрига эга бўлган, дунёқараши кенг, интеллектуал даражаси юқори ёшларни тарбиялаб вояга етказишимиз керак, деганда, биз авваламбор нимани тушунамиз?

Ҳақиқатан ҳам, ҳаётда кимдир бизга ниманидир ўргатади, лекин ҳар қайси инсоннинг ўзи ҳаёт мактабини ўташи керак. Кимдир ўргатиши ўз йўли билан, лекин одам ҳаёт ҳақиқатини ўз ақл-идроки, ўз онги билан англаб етса, бунинг таъсири ва самараси бошқача бўлади.

Мен ёшларимиз тимсолида айнан шундай мезонлар билан яшайдиган инсонларни кўришни хоҳлайман. Ёлғон коммунистик ғояларга эмас, Ленин ёки Сталин каби сохта доҳийларнинг таълимотига эмас, балки ҳаётда ўз амалий исботини топган тажрибаларга, ўз билими, ақлу тафаккурига таяниб, онгли равишда иш кўрадиган йиғит-қизлар – мана, бу биз орзу қилган, бугунги кунда ҳаётимизга катта куч бўлиб қираётган ёшлардир.

Мактабларда минг бор ўқитса ҳам ҳар қандай билим одамнинг ўзи ақл-идроки билан етиб борадиган билимга тенг келмайди. Чунки инсоннинг қалби, ички туйғулари ҳаётда кўрган тажрибалари асосида унга тўғри йўл кўрсатади.

Такрор айтаман, пода бўлиб яшаш инсон зотига, унинг асл табиатига мутлақо тўғри келмайди. Шу маънода, «тепада доно доҳий бор,

улар ҳамма нарсани билади» деб бепарво ва беғам яшаш – бу бизнинг йўлимиз эмас. Ҳар бир онгли инсон ўз ҳаёти, жамият ҳаёти учун аввало дахлдорлик ва масъулият туйғусини чуқур ҳис қилиб яшаши керак. Нега деганда, бугун мисли кўрилмаган суръатлар билан кескин ўзгариб бораётган ҳаётнинг ўзи барчамиздан шуни талаб этмоқда.

Ҳозирги вақтда дунёда ким ҳукмронлик қиляпти, деб сўрасангиз, ким ахборот-коммуникация тизимига эгалик қилаётган бўлса, ўша ҳукмронлик қиляпти, деб жавоб берган бўлардим.

Ҳақиқатан ҳам, ахборот тизими – давлат ва жамият бошқарувида энг кучли тизим. Одамларни алдайдиган ҳам, уларга тўғри йўл, соғлом ҳаёт тарзини кўрсатадиган ҳам ахборот тизими. Шунинг учун ҳам биз Ўзбекистонда замонавий ахборот-коммуникация тизимини изчил ривожлантиришга катта эътибор беряёмиз.

Бугунги кунда Жанубий Корея жаҳонда электроника соҳасида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келмоқда. Бу мамлакатда «электрон ҳукумат» деган бошқарув тизими шакллانган бўлиб, у давлатни бошқаришда асосий ишни одам эмас, балки электрон ахборот тизими амалга оширади, дегани. Одам фақат хулоса чиқариш, шу тизимга мослашиб фаолият олиб бориш, уни ҳаётга янада фаол жорий этиш учун керак. Иш юртида давлат ходимлари кўп-кўп керакли-кераксиз қоғозларни ўқиши ёки ахборот ва маълумотларни ёзини шарт эмас. Чунки бу борада асосан

электрон ахборот тизими ишлайди. Инсон эса ўзи учун зарур хулоса ва ахборотни олади, холос.

Шу нуктаи назардан қараганда, биз агар ҳақиқатан ҳам жаҳондаги тараққий топган давлатлар қаторига кирмоқчи бўлсак, бу йўлда ана шу мамлакатлар эришган янги-янги ислоҳотларни амалга ошириш ҳисобидан мана шундай марраларга етиб боришимиз шарт. Мен бу борада аввало ёшларимизга таянаман. Шунинг учун ҳам ўзимнинг чиқишларимда эртанги кун, марра сиздек азму шижоатли ёшларники, маррани баланд кўйиб яшанг, ҳеч қачон бўш келманг, азиз болаларим, деб уларга мурожаат қиламан.

Ёшлар бизнинг эртанги кунимиз, таянчимиз, суянчимиз, деб кўп гапирамыз. Бунинг асосий маъноси шуки, эртага бизнинг ўрнимизга ёшларимиз, болаларимиз келади, айнан улар биз бошлаган ишларни давом эттиради.

Агар биз бугунги ҳаётни бунёд этишда фарзандларимизга ибрат бўлмасдан, уларга йўл бермасдан, фақат ўзим биладан, деб, большевикларнинг кечаги адолатсиз ишларини маъқул топсак, бу ҳақиқий калтабинлик бўлади.

Биз болаларимизни ёшлигидан ҳаётга ўргатишимиз керак. Халқимизда эркак зоти азалдан оила бошлиғи ҳисобланади. Ўзбек онласида энг обрўли, энг мард инсон – бу оила бошлиғи. Айни пайтда ўзбек онласида аёلнинг ўрни ва таъсири ҳам беқисс. Халқимиз, эрни эр қиладиган ҳам, қаро ер қиладиган ҳам аёл, деб бежиз айтмаган. Яъни, эркак – оила бошлиғи бош бўлса, аёл –

бўйин. Бўйин қайси томонга қараб бурилса, бош ҳам шу томонга қараб бурилади.

Аёл – улуғ ва муқаддас зот. Бизни дунёга келтирган, оқ ювиб, оқ тараб одам қилган, эъзозлаб осмонга кўтарган ҳам оналаримиз – аёл зотидир. Агарки мана шу ҳақиқатни эркаклар тушунадиган бўлса, ҳар қадамда аёлнинг руҳини кўтариб, бардам бўл, кўрқма, мен борман, деб ёнида тоғдек суянч бўлиб турса, бундай оила албатта мустаҳкам ва бахтли бўлади.

Мана шундай ҳаёт ҳақиқатлари Қашқадарёнинг ўзига хос шароитида айниқса яққол намоён бўлади. Аввало, бу воҳанинг эли қийинчиликларда тобланган. Қийинчилик деганда, мен аввало бу ердаги табиий иқлимни назарда тутаман. Масалан, кеча 44 даража исенқ бўлди, агарки, одамнинг иродаси бақувват бўлмаса, бундай оғир шароитда яшаш, меҳнат қилиш, мўл ҳосил етиштириш, юртни обод қилиш ҳамманинг ҳам кўлидан келмайди.

Шу нуқтан назардан қараганда, бугунги кунда одамларимиздан, авваламбор, ёшлардан талаб қилинадиган нарса, биринчи навбатда, аниқ мақсадга эга бўлиш, иккинчидан, билим ва яна бир бор замонавий билимларни эгаллаш. Бутун дунёнинг ривожланган мамлакатлари, мана, масалан, Япония ёки Жанубий Корея бўладими, Хитой ва Ҳиндистон бўладими, биз учун ўрганадиган томонлари кўп бўлган Германия ёки АҚШ бўладими, улар эришган замонавий билим ва ютуқларни ўзлаштириш жуда муҳим.

Бу ҳақда гапирганда, бир вақтлар Фарғонада маҳаллий раҳбарлардан бирининг, биздан нимани хоҳлайсиз, биз аграр республика бўлсак, ҳа, энди бизга бўлаверади, деб айтган гаплари ҳали ҳам эсимда. Аслида аграр республика дегани нима дегани? Бу пахта монополиясининг тўла ҳукмронлик қилиши дегани.

Мустабид тузум даврида юртимизда мажбурлаш йўли билан пахта яккаҳокимлиги ўрнатилди. Далаларимизда алмашлаб экиш жорий қилинмасдан, ҳар йили фақат пахта экилар, натижада тупроқнинг мадори куриб, жони суғуриб олинар эди. Масалан, биргина Андижон вилоятини оладиган бўлсак, мавжуд ерларнинг 88 фоизига фақат пахта экилган. Бошқа жойларда, жумладан, Қашқадарёда ҳам ана шундай аянчли вазият ҳукмрон бўлганини бу ерда ўтирган нуронийларимиз яхши эслайди.

Шу кўз билан қараганда, билим олиш, илм-фан, касб-ҳунар чўққиларини пухта эгаллаш зарур, деган гапнинг тагида катта маъно-мазмун, керак бўлса, орзу-умид мужассам. Билим ва яна бир бор билим керак – бу бизнинг мақсадимиз, бу бизнинг шиоримиз. Билим деганда, нафақат замонавий илм-фан соҳаларини, айти вақтда улуғ мутафаккир ота-боболаримиз – бу осмон илмининг султони Мирзо Улуғбек бўладими, Фарбда алгоритм кашфиётчиси сифатида машҳур бўлган, алгебра фани асосчиси Муҳаммад Хоразмий ёки комусий аллома Абу Райҳон Беруний бўладими – уларнинг бебаҳо илмий меросини ҳам чуқур ўрганишимиз, эгаллашимиз даркор.

Биз улуғ аждодларимиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Самарқандда 2014 йил 14 – 15 май кунлари ўрта асрларда яшаб ўтган Шарқ мутафаккирлари меросини ўрганишга бағишлаб ўтказилган «Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожигаги роли ва аҳамияти» мавзусидаги халқаро конференцияда дунёнинг элликдан ортиқ давлатидан келган олимлар буни яна бир бор эътироф этишди. Яқинда Голландиянинг Лейден университетида Ўзбекистон заминида яшаб ўтган буюк алломалар, хусусан, теурийлар даври илмий меросини ўрганишга доир катта анжуман бўлиб ўтди. У ерда нафақат бизнинг аждодларимиз, мутафаккирларимиз тўғрисида, балки, Ўзбекистонимизнинг бугунги тараққиёти тўғрисида ҳам муҳим ижобий фикрлар билдирилгани албатта барчамизни қувонтиради.

Мана шу йўлдаги амалий ишларимизнинг давоми сифатида биз яқинда Тошкент шаҳрида янги олий ўқув юрти – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини очдик. Она тилимиз ва адабиётимиз бўйича алоҳида олий ўқув юрти мамлакатимизда ҳозиргача йўқ эди. Агар биз ўзимизни ҳақиқий озод халқ, эркин миллат десак, биринчи навбатда, ўз она тилимиз билан фахрланишимиз, уни асраб-авайлашимиз, унинг тарихи, ривожланиш тараққиёти ва тенденцияларини чуқур билишимиз, бу борадаги турли хавф-хатарлардан уни ҳимоя

килишимиз зарур. Энг аввало, мана шу туйғуни болаларимизга сингдирайлик. Агар тил йўқолса, миллатнинг ўзи ҳам йўқолади, тилсиз миллат бўлмайди. Чунки миллатнинг руҳи, жони – бу она тилидир.

Ота-боболаримиздан бизга мерос бўлиб келаётган яна бир эзгу фазилат – ирода, бақувват ирода эгаси бўлиш билан боғлиқ. Фақатгина мустаҳкам ирода билан бугун тобора мураккабланиб бораётган ҳаётнинг турли қийинчиликлари ва машаққатларини енгиб ўтиш мумкин. Шу бонс, фарзандларимизни иродали қилиб тарбиялашга энг устувор аҳамият беришимиз керак.

Айни вақтда биз ўз олдимизга кўядиган марралар ҳаётнинг бўлиши лозим. Маррани ҳаётдан келиб чиқиб белгилани зарур. Бу ҳаётда ҳамма нарса реал асосга эга бўлиши керак. Ҳаволалиб парвоз қилиб юриш, айниқса, раҳбар ходимларга умуман ярашмайди. Барчамиз ўзимизнинг мавжуд имконият ва ресурсларимизни яхши англаб, уларни ўзимизга аниқ тасаввур қилиб кўришимиз керак.

Сизларга яхши маълумки, «ўзбек модели»нинг асосини ташкил этадиган беш принципдан бири иқтисодий мафкурадан холи қилиш билан боғлиқ. Бу нима дегани?

Бир вақтлар совет даврида айнан мафкуравий сиёсат туфайли бизни ташқи дунёдан темир девор билан ажратиб қўйинган эди. Ўша даврда мен Давлат план комитетида, Молния вазирлигида

инлаганимда бир ғалати воқеага гувоҳ бўлганман. Жанубий Кореянинг ўша пайтдаги раҳбарининг мафкураси Марказда ўтирганлар учун маъқул келмагани сабабли ушбу мамлакат билан иқтисодий алоқа ўрнатилиш маъқул қилинган эди. Шунинг учун собиқ Иттифоқдаги барча республикалар, жумладан, Ўзбекистон ва Жанубий Корея ўртасида ҳеч қандай алоқа бўлмаган. Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин биринчилар қаторида Жанубий Корея билан яқин ҳамкорлик муносабатларини ўрнатди. Бугунги кунга келиб Ўзбекистон иқтисодиётига энг кўп инвестиция киритган давлатлардан бири Жанубий Корея ҳисобланади. Охириги 15 йилда ушбу мамлакатнинг ишбилармон доиралари шигирокида иқтисодиётимизга киритилган маблағлар миқдори 7 миллиард доллардан ошди. Бу борада, ўйлайманки, ортқча изохлашнинг ҳожати йўқ. Кореяликлар шигирокида юртимизда энг сўнги тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган иккита замонавий болалар шифохонаси қурилгани, ҳозирги пайтда яна шундай катта бир шифохона барпо этилаётганини назарда тутадиган бўлсак, мустақиллик биз учун қим ҳақиқий дўст эканини ўзимиз тушуниб, англаб олишимиз учун имконият яратиб берганини таъкидлашни ўрнинли деб биламан.

Мана, Қорақалноғистонда кореялик ҳамкорларимиз билан бунёд этилган, лоийҳа қиймати 4 миллиард доллардан зиёд, дунёда ўхшаш

кам Устюрт газ-кимё мажмуасининг ишга туширилганига кўп бўлгани йўқ. Жаҳон бозорида ўта харидоргир ҳисобланадиган полиэтилен, полипропилен ҳамда бошқа кўплаб маҳсулотларни ишлаб чиқарадиган ушбу корхона бугунги кунда юз фоиз қувват билан ишламоқда. Мана, бир вақтлар КПСС раҳнамолари томонидан, бизга хўжайинлик қилганлар томонидан иқтисодий алоқа боғлашга рухсат этилмаган Жанубий Кореянинг иши. Нима эмиш, уларнинг мафкураси нотўғри эмиш. Эй, барака топкур, уларнинг мафкураси тўғрими-нотўғрими, буни аввало ўзимиз ўрганишимиз, улар билан алоқа қилиш-қилмасликни ўзимиз ҳал этишимиз керак эмасми? Мақсади, нияти тўғри бўлса, ҳеч қандай шарт қўймасдан бизга амалий ёрдам бераётган бўлса, бош устига. Бундай мамлакат билан қандай муносабат ўрнатишни биз ўзимиз яхши биламиз.

Бугун биз жуда мураккаб шароитда ҳаёт кечирмоқдамиз. Ҳозирги вақтда дунёда бўлаётган турли воқеа-ҳодисалар, тез ўзгараётган ҳаёт жараёнлари эртага қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини олдиндан тасаввур қилиш қийин. Дунёда турли информация оқимлари, ахборот маконлари ва манбалари, мафкура полигонлари кўп. Улардан қайсиси тўғри, қайсиси ишончли, қайси бири ғаразли эканини фарқлаш осон бўлмаяпти.

Мана, Интернетни олайлик, унда нималар йўқ? Ҳамма нарса бор. Ёлғон ҳам, тўғри нарса ҳам бор.

Ҳатто одамларнинг куракда турмайдиган расво фикрларини ҳам Интернетдан топиш мумкин. Биз болаларимизни ана шундай алдов ва ёлғон маълумотлар гирдобида, бузук, зарарли ғоя ва мафкуралар қаршисида ёлғиз қолдиrolмаймиз. Уларни асраш учун Интернетни эплаш, тўғри ўзанга солиш, таъбир жоиз бўлса, Интернетни жиловлаш керак.

Албатта, Интернетни темир девор билан ажратиб бўлмайди. Интернет тармоғи орқали биринчи навбатда фарзандларимиз замонавий фан-техника ютуқларидан баҳраманд бўлиши зарур. Чунки ахборот-коммуникация технологиялари ҳар куни ўзгариб, ривожланиб бормоқда. Болаларимиз дунёдан, дунё тараққиётидан ортда қолмаслиги керак. Биз уларни дунёдан қанчалик ажратиб қўйсақ, ўзимизга шунча зиён етказган бўламиз. Болаларимиз ҳамма нарсани билиши керак. Лекин қаерда рост, қаерда ёлғон, қаерда оқ, қаерда қора эканини тушуниб етиш, улар ўртаеидаги чегарани фарзандларимиз ўз ақли, ўз онги билан ажрата олишига қодир бўлиши зарур.

Бу борада ягона бир савол, яъни Ўзбекистоннинг ўзига хос тараққиёт йўлига бу нарсалар қандай таъсир ўтказяпти, деган ёндашув асосий мезон бўлиши керак. Кўрдингизми, оддийгина кўринган бир масаланинг тагида қанча гаплар бор. Бундай вазиятда барчамиздан яна бир қарра ҳушёрлик ва огоҳлик талаб қилинишини тушуни-тириб ўтиришининг ҳожати йўқ.

Яқинда мамлакатимиз пойтахти Тошкент шаҳрида Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг ўн бешинчи – юбилей саммити бўлиб ўтди. Сизларга маълум, ҳозирги вақтда Ҳиндистон ва Покистон ўртасида маълум бир зиддиятлар мавжуд. ШХТ доирасида уларни ўзаро яқинлаштиришга кўп ҳаракат қилинган эди. Эллик йил олдин бу икки мамлакатни яраштирган тарихий учрашув ҳам айнан Ўзбекистонда, Тошкентда бўлган. Мана, куни кеча яна Тошкент шу иккита давлатнинг ШХТ аъзолигига қабул қилиниш жараёнини бошлаб беришда асосий роль ўйнади. Бу Ўзбекистоннинг халқаро обрўсини янада оширишда навбатдаги йирик қадам бўлганини, ўйлаётганимиз, кўпчилик тушунади. Эътибор бериш, Ҳиндистонда 1 миллиарддан ортиқ, Покистонда эса 200 миллион аҳоли яшайди. Шу нуқтан назардан қараганда, ядро қуролига эга бўлган шундай иккита йирик давлатнинг бошини қовуштириб, уларни ШХТга қабул қилиш – бу ҳам бизнинг тинчлик йўлидаги катта ишимиз бўлди, десак, бу фикрга барчангиз қўшилиасиз, албатта.

Қашқадарёнинг бугунги тараққиёти, унинг ютуқлари ҳақида мамнуният билан гапирар эканмиз, беихтиёр ўтмишни эсаламасдан ўтолмаймиз. Маълумки, собиқ Иттифоқ тизимида, бу мустабид тузум даврида янаш худдики баракда – қамоқ лагерида янаш билан баробар бўлиб қолган эди. Ҳамма нарсая Марказдан ҳал қилинар, ҳамма нарсая тошшириқ орқали бажари-

ларди. Мен Госпланда ишлаган пайтимда Қашқадарё ёки Сурхондарёда битта болалар боғчасини қуришга рухсат олиш учун Москвадаги ўнлаб раҳбарларга отанг яхши, онанг яхши, деб ялиниб юрардим. Барака тошқур, биз нафақат Иттифок аҳолисини, балки социалистик лагернинг ярмини боқиб, кийинтираётган бўлсак, шунча олтин, шунча ер ости бойликларимиз ташиб кетилаётган бўлса, нега энди битта болалар боғчаси қуриш учун ҳам Москвадан рухсат сўрашимиз керак? Қани бу ерда тенглик, қани бу ерда адолат? Айтинглар, шундан кейин бу тузумда яшашни кимдир хоҳлашни мумкинмиди ўзи?

Шу пуктан назардан қараганда, бугунги кунда Қашқадарёнинг чекка-чекка қишлоқларида ҳам қанча қурилиш, ободончилик ишлари бўлаётганига, ўнлаб корхоналар, боғча, мактаб, лицей ва коллежлар қурилаётганига турли туманлардан бу ерда вакил бўлиб ўтирган сиз, азизлар барчангиз гувоҳсиз. Мана, «Биз кеча ким эдингиз бугун ким бўлдингиз?» деган саволга содда жавоб.

Бугунги кунда мамлакатимиз яшн ички маҳсулотининг 7 фоиздан ортиги, табиий газнинг 64 фоизи, нефтнинг 67 фоизи, газ конденсатининг 87 фоизи, юртимизда еттиштирилаётган жами галланнинг 12 фоизи, пахта хомашёсининг эса қарийб 12 фоизи айнан Қашқа воҳаси хиссага тўғри келмоқда. Айни пайтда вилоятда 3 миллиондан ортиқ аҳоли нетиқомат қилади. Бу эса, табиийки, Қашқадарё вилоятининг иқтисодий

салоҳияти қанчалик катта эканидан далолат беради.

Фурсатдан фойдаланиб, бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтишни истардим. Оғир иқлим шароитига қарамасдан, ғалла ва пахтадан мана шундай мўл ҳосил етиштирадиган Қашқадарё халқи олдида ҳаммамиз қарздормиз. Бундай жазирама иссиқ, гармсел шамоллари кўз очирмайдиган шароитда ишлаш, улкан хирмон кўтариш – бу ҳақиқий қаҳрамонлик билан баробар.

Деҳқон йилнинг ўн ойини пахта даласида ўтказади. Билмадим, қолган икки ойда у дам оладими ёки фақат хаёлида дам оладими? Бундай заҳматкан инсонларга биз доим ҳурмат билан қарашимиз ва уларнинг меҳнатини муносиб қадрлашимиз зарур.

Қашқадарё деҳқонларининг давлатга ғалла тошириш бўйича шартнома мажбуриятини бажарганини, бугунги ана шундай ютуғини эшитиб, айни шу пайтда, энг хурсандчилик давригизда мен сизларнинг орангизда бўлмасдан, сизларни табрикламасдан, Тошкентда ўтирсам, албатта ўзимни бир нарсани йўқотгандек ҳис қилардим. Шу ўрнида мен Қашқадарёни яхши кўришимни, ўзимни Қашқадарё фарзанди деб билганимни яна бир бор айтмоқчиман. Хурсандчилик кунларида ҳам, бошимизга қийинчилик тушган пайтларда ҳам мен доим сизлар билан бирга бўлганман ва умримнинг охиригача бирга бўламан.

Бу йилги мавсумда қашқадарёлик деҳқонлар 1 миллион 200 минг тоннадан кўпроқ ғалла етиштириб, унинг 335 минг тоннасини шартнома режаси сифатида топширгани, ҳосилнинг қолган қисмини халқимизга, бу ўқитувчи ёки шифокор бўладими, зиёли ёки дала меҳнатчилари бўладими – уларнинг ҳаммасига тарқатиб бериш, эртага бозорларимизда, дўконларда уни-миз, ғалламиз мўл-кўл ва арзон бўлишига, тўқинчилик ва фаровонликка ҳисса кўшиши – бу ўз бурчини виждонан бажариш, лафзи ҳалоллик дегани эмасми? Сизларнинг бу катта меҳнат ғалабагиз Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлида яна бир қудратли қадам бўлди.

Шуларнинг барчасини ҳисобга олиб айтмоқчи-ман: Қашқадарё мен ишлаган пайтда ҳам ил-горлар сафида ажралиб турарди, вилоят аҳли бугун ҳам ана шу байроқни баланд кўтариб боришни ва у ўзининг мақсад-муродига албатта етади.

Қашқадарё вилояти бўйича ўргача ғалла ҳосилдорлиги гектарига 62 центнерга етганидан, айтинглар, гурурланмасдан бўладими? Ғалла-чилигимиз тарихида бундан ҳам юқори ҳосилдорлик бўлганми ўзи?

Мана, кеча ўзимиз кўрдик, кейинги икки йил давомида Қарши шаҳри қайтадан қурилмоқда. Шаҳрсеабз шаҳрининг янгитдан қурилишига тахминан 1 триллион сўм пул ажратганимиз – бу тарихимизда илгари ҳеч кузатилмаган воқеа.

Кеча қайта таъмирланган Амир Темур бобомиз номидаги қадимий кўприк ва унинг атрофидаги ободонлаштириш ишлари билан яқиндан танишдик.

Эътибор беринг, мен ўтган йили ҳам 30 июнда Қашқа воҳасига келган эканман. Тасодифни қаранг, орадан росна-роса бир йил ўтибди. Ўша пайтда Амир Темур кўприги атрофида бугун амалга оширилган ишларнинг режаси пайдо бўлган эди. Ушбу ҳудудни ҳар томонлама обод қилиб, уни замонавий Қашқадарёнинг бир намунаси, Қашқадарё халқининг ибратли ишларидан бири сифатида тарихда қолдиришни мақсад қилган эдик. Бугунги имкониятдан фойдаланиб, шу эзгу ва олижаноб ишга ҳисса қўнган, унда иштирок этган барча-барча инсонларни бағримга босиб, чин қалбимдан табриклайман ва чуқур миннатдорлик билдираман.

Қарини шаҳридаги ишнам, ҳар томонлама гўзал уй-жойлар айниқса одамнинг ҳавасини келтиради. Тан олин керакки, ҳатто Топкент шаҳрида ҳам бундай уйларни тополмайёғиз. Ҳаммамиз яхши тушунамизки, буларнинг барчаси мустақиллигимиз берган чексиз имкониятлар туфайли бўлмоқда. Халқ учун, миллат учун бундай бетакрор имконият юз йилда бир марта келади. Бунини Қашқадарёни севган, Қашқадарёга умрбод хизмат қилишга азму қарор қилган одамлар билсини ва қадрласин керак.

Амир Темур кўприги атрофида 4 минг дарахт ва буталар питомниклардан олиб келиб экилибди, бу ишларингиз учун ҳам сизларга раҳмат. Энди бу жойини шу даражада сақлаш, обод қилиш керакки, бўлди, куриб олдик, энди буёғи бўлаверадди, деб, шунча қилган меҳнатга масъулиятсизлик билан қараш мумкин эмас, бу бизга ярашмайдиган иш.

Нега деганда, қурин осон, лекин уни асраб-авайлаб сақлаш – бу энг оғир масала. Шу маънода бу ерда қурилган объектларни сақлаш, оқилона эксплуатация қилиш масалаларига жиддий қараш керак. Айтайлик, исенк сув, совуқ сув, газ таъминоти қандай, 4-қаватга ҳам сув чиқянтими, чиқиндилар ўз вақтида олиб кетилягганими, хонадонларни иситиш масаласи қандай бўлягги, уй-жойларнинг атрофи тоза ва озодами, ободми, бунга масъул бўлган уй-жой мулкдорлари ширкатлари қандай ишламоқда – буларнинг ҳаммаси ўттиборимиз марказида турини зарур.

Такрор айтаман, бугун замон жуда тез ўзгариб боряпти. Кеча ўн йилда, юз йилда битта катта воқеа содир бўлган бўлса, бугун ҳар кунини ўнга шундай воқеа-ҳодисани кузатиш мумкин. Ана шундай шиддатли ва ўзгарувчан дунёда биз энг аввало ёшларимизда гурур-ифтихор туйғусини тарбиялашимиз керак. Ҳар қайси йиғит-қиз ўз юрти, аждодлари, ота-боболари ҳақида гурурланиб ганирини, кимларнинг авлоди, қандай буюк ва бебаҳо мерос вориси эканини чуқур

англаб яшаши керак. Шу билан бирга, Ватаним тараққиётига мен қандай ҳисса қўшяпман, деган саволни ҳам фарзандларимиз ўз олдига қўйиши, «Камолот» ташкилоти биринчи навбатда шу шиор билан яшаши зарур.

Амир Темур меросини, биринчи навбатда, Соҳибқирон бобомизнинг «Тузуклар»ини ўрганиш бутун юртимиз, аввало, Қашқадарё ёшларининг маънавий бурчи бўлиши лозим. Мактабда, факультатив машғулотларда буни ташкил қилиш мумкин. Бу китоб доим менинг иш столим устида туради, уни ҳар кун қўлимга оламан. Ифтихор туйғуси нима, гурур нима – буларни Амир Темур бобомиздан ўрганишимиз керак. Шунча аерлар ўтди, лекин бундай мўътабар зотни, улуг саркардани дунё бошқа кўрмади, десам, ўйлайманки, янгилимаган бўламан. Соҳибқирон бобомизнинг умрида биров-бир жангда енгилмагани, ҳеч кимга таслим бўлмагани, Боязид бўладими, Тўхтамин бўладими, ҳаммасини мағлуб этгани, такрор айтаман, мағлуб этгани унинг нақадар тенгез салоҳиятга эга бўлганини кўрсатади. Ҳозирги кунда бу талабани биз ўз меҳнатимиз, эришаётган ютуқларимиз билан кўрсатишимиз керак. Токи ҳамма, бутун дунё бизга қойил қолсин.

Албатта, сизларга айтадиган гапларим кўп. Лекин қолган сўзларни йилнинг охирида катта жамоа бўлиб, шаҳримизнинг – эътибор бердингизми, шаҳримиз деяпман – гўзал масканларида,

яхши кунларда учрашиб айтишга имкон бўлади, деб ўйлайман. Бафуржа ўтирадиган, бир пиёла чой устида гурунг қиладиган пайтлар ҳам бўлади, албатта.

Сизлар билан бугунги учрашувга мен алоҳида тайёргарлик кўрганим йўқ. Сизларга фақатгина юрагимда, қалбимда бўлган гапларни айтдим, холос.

Энг муҳими, бугун Қашқадарё аҳли билан, бутун халқимиз билан бирга амалга оширган ва ошираётган ишларимизни ҳисобга оладиган бўлсак, тинч ва осойишта, обод ҳаётимизга баҳо берадиган бўлсак, биз ўзимизни ҳар томонлама бахтли деб ҳисоблашга тўла ҳақимиз.

Каримов, Ислом
К 25 Ҳаёт синовларида тобланган Қашқадарё эли ҳар қандай юксак маррани
эгаллашга қодир/ И.Каримов. – Т.: «Ўзбекистон» ИМНУ, 2016. 28 б.

ISBN 978-9943-28-771-6

УЎК 323.(575.1)
КБК 66.3(5Ў)

Расмий нашр

Ислом Абдуғаниевич Каримов

**ҲАЁТ СИНОВЛАРИДА ТОБЛАНГАН
ҚАШҚАДАРЁ ЭЛИ ҲАР ҚАНДАЙ
ЮКСАК МАРРАНИ ЭГАЛЛАШГА ҚОДИР**

Нашр учун масъул	<i>И. Аҳмедов</i>
Расом-дизайнер	<i>Ш. Ходжаев</i>
Техник муҳаррир	<i>Б. Каримов</i>
Кичик муҳаррирлар:	<i>Д. Холматова, Г. Ерашова</i>
Мусахҳих	<i>М. Нишонхонова</i>
Компьютерда тайёрловчи	<i>А. Сулаймонов</i>

Нашриёт лицензияси А1 №158, 14.08.2009.

Босишга 2016 йил 15 июлда руҳсат эгилди.

Бичими 60x90^{1/16}. Офсет қоғози. «Times» гарнитурасида
офсет бома усулида босилди.

Шартли босма табоғи 1,75±0,5 вкл. Нашр табоғи 1,44±0,78 вкл.

Адади 5000 нусха. Буюртма № 16-484.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи,
100011, Тошкент, Павлов кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20.

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.

*e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz*